

Προς υιοθέτηση ενός εθνικού ελάχιστου μισθού; Η αρχική κατάσταση, πρόσφατες εξελίξεις, και ο δρόμος που παραμένει^[i]

Description

Λούης Ν. Χριστοφίδης^[iii]

Η μελέτη εξετάζει την επέκταση του θεσμού ελάχιστων μισθών (ΕΜ) στο ξενοδοχειακό τομέα, εξέλιξη που φαίνεται ότι θα επηρεάσει τις διαβουλεύσεις για τον καθορισμό συστήματος εθνικών ΕΜ στην Κύπρο. Αναλύονται πιθανές μορφές του θεσμού και επιπέδων των εθνικών ΕΜ και προβλήματα που θα προκύψουν.

Σε τομείς όπου οι εργοδοτούμενοι δεν υπάγονται σε συντεχνίες, εφαρμόζεται ένα υποχρεωτικό σύστημα μηνιαίων ΕΜ για τα επαγγέλματα του πωλητή, γραφέα, νοσηλευτικού βοηθού, βοηθού παιδοκόμου, βοηθού βρεφοκόμου, σχολικού βοηθού και φροντιστή. Με Υπουργικό Διάταγμα, ο μηνιαίος μισθός καθορίστηκε από το 2012 στα €870 και, μετά από δμηνη συνεχή απασχόληση στον ίδιο εργοδότη, στα €924. Για φρουρούς ασφαλείας και καθαριστές ορίστηκε ωριαίος μισθός στα €4,90 και €4,55 αντίστοιχα, και μετά από δμηνη συνεχή απασχόληση στον ίδιο εργοδότη, στα €5,20 και €4,84 αντίστοιχα. Στους συντεχνιακούς τομείς οι συλλογικές συμβάσεις περιλαμβάνουν 'ενδεικτικούς' αρχικούς μισθούς για περίπου 180 επαγγέλματα.

Με τη σύμφωνη γνώμη των συντεχνιών και εργοδοτών, Υπουργικό Διάταγμα του 2020 καθόρισε αρχικούς ΕΜ για 19 χαμηλά αμειβόμενα επαγγέλματα στον ξενοδοχειακότομέα. Η συμφωνία διευκολύνει τη μετάβαση σε ένα σύστημα εθνικών ΕΜ καθορίζοντας αρχικούς μισθούς ίσους ή υψηλότερους των €870.

Οι νέοι μισθοί υπερβαίνουν τις συμφωνηθείσες 'ενδεικτικές' αμοιβές του 2019 στα 19 επαγγέλματα κατά 10% έως 30%. Δεν έχουν δοθεί εξηγήσεις αναφορικά με τους παράγοντες που έχουν διαφοροποιηθεί και τεκμηριώνουν τις σημειωθείσες αυξήσεις το 2020, ενώ προβληματίζουν οι ουσιαστικές μισθολογικές διακρίσεις μεταξύ των 19 επαγγελμάτων. Το σύνολο των επαγγελμάτων με ΕΜ που το κράτος πρέπει να επιβλέπει έχει, με βάση τη νέα διευθέτηση, αλλάξει από τα 9 στα 28, αυξάνοντας το διοικητικό κόστος. Τουλάχιστον μία συντεχνία επιθυμεί επέκταση του ξενοδοχειακού μοντέλου για τους ΕΜ στην υπόλοιπη οικονομία. Πέραν αυτού, οι συντεχνίες θα επιδιώξουν την νομική κατοχύρωση όλων των προνοιών των συλλογικών συμβάσεων. Ποιο θα είναι το σύστημα των εθνικών ΕΜ που θα προκύψει από το Εργατικό Συμβουλευτικό Σώμα, όπου συμμετέχει το κράτος, 3 συντεχνίες και 2 εργοδοτικές οργανώσεις, χωρίς την ουσιαστική συμμετοχή ανεξάρτητων ειδικών;

Το δοκίμιο διαπραγματεύεται πιθανές μορφές ενός συστήματος εθνικών ΕΜ καθώς και το επιθυμητό επίπεδο των υπό συζήτηση μισθών. Ως προς το πρώτο θέμα: Το επίπεδο και οι συσχετίσεις μεταξύ των επαγγελματικών μισθών διαφοροποιούνται συνεχώς και η παγιοποίηση τους στο ξενοδοχειακό μοντέλο δημιουργεί δυσκαμψίες και οικονομικό κόστος. Επιπλέον, η νομική κατοχύρωση μισθολογίων απαιτεί και την καθολική εφαρμογή τους, ανεξάρτητα των συνθηκών που ενδεχόμενα να επικρατούν σε επιμέρους κλάδους και επιχειρηματικές μονάδες. Το εύρος των επαγγελμάτων που θα παρακολουθούνται έχει αυξηθεί αισθητά και η πλήρης εφαρμογή των νέων ΕΜ έχει καταστεί δύσκολη. Με βάση την οικονομική θεώρηση και άριστες πρακτικές δεν προκρίνεται επέκταση του αριθμού των επαγγελματικών ΕΜ. Η αγορά εργασίας έχει προσαρμοστεί στο υφιστάμενο σύστημα του *μη συντεχνιακού τομέα* και συνεπώς θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για ένα γενικότερο σύστημα εθνικών ΕΜ.

Ως προς το δεύτερο θέμα: Πώς συνάδουν οι μισθοί των €870, και €924 με τα κυπριακά δεδομένα και τις διεθνείς πρακτικές; (α) Ο αρχικός ΕΜ των €870 υπερβαίνει το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα των €864 για μία *οικογένεια με ένα παιδί* κάτω των 14. (β) Η μείωση του ΕΜ σε πραγματικούς όρους, λόγω πληθωρισμού, και η αύξηση της παραγωγικότητας από το 2012 θα δικαιολογούσαν μία αύξηση του αρχικού ΕΜ της τάξης των €26. (γ) Στην ξενοδοχειακή συμφωνία, ο χαμηλότερος αρχικός μισθός είναι €870! (δ) Με βάση το

Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO), το σύνηθες επίπεδο του ΕΜ είναι στο 55% του διάμεσου μηνιαίου μισθού. Με αυτόν το δείκτη, πρόσφατα στοιχεία του 2019 υποδεικνύουν ένα αρχικό ΕΜ ίσο με €844. Τέλος, (ε) κατά το ILO, οι διεθνείς πρακτικές στην Ευρώπη και Κεντρική Ασία δείχνουν ότι ο αρχικός ΕΜ στην Κύπρο είναι αισθητά χαμηλότερος μόνο από χώρες με πάρα πολύ ψηλό βιοτικό επίπεδο. Με αυτά τα δεδομένα, και προς αποφυγήν αρνητικών παρενεργειών στην αγορά εργασίας, το επίπεδο των εθνικών ΕΜ δεν πρέπει να ξεπερνά σημαντικά τα μηνιαία €870 και €924.

Το δοκίμιο αναφέρεται και στις επιπτώσεις των ΕΜ σε άλλους μισθούς, στις τιμές των προϊόντων, στην απασχόληση, στην αδήλωτη εργασία, κλπ. Η επικρατούσα γνώμη είναι ότι τέτοια προβλήματα αμβλύνονται όταν το σύστημα εθνικών ΕΜ και οι μετέπειτα προσαρμογές του εφαρμόζονται προσεκτικά, βασίζονται σε ανάλυση από ειδικούς, στα πλαίσια τεχνικής επιστημονικής επιτροπής, που με διαφάνεια προτείνει μέτρα στην εκάστοτε κυβέρνηση. Ένα σύστημα εθνικών ΕΜ πρέπει να υποβοηθάει τη κοινωνική πολιτική του κράτους, να αμβλύνει την φτώχεια των απασχολούμενων, και την ανισότητα. Η εκάστοτε κυβέρνηση, υιοθετεί, τροποποιεί, ή απορρίπτει τις εισηγήσεις των ειδικών ανάλογα με τις δικές τις πολιτικές και εκτιμήσεις για τις απόψεις της κοινωνίας. Οι ευρύτεροι αυτοί στόχοι άπτονται των συλλογικών συμβάσεων αλλά αφορούν ολόκληρη την κοινωνία και δεν πρέπει να καθορίζονται μόνο από τη στενή έννοια των κοινωνικών εταίρων (εργοδοτικές οργανώσεις και συντεχνίες). Τα πιο συγκεκριμένα προβλήματα των εργοδοτών και εργαζομένων επιλύονται στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και συμβάσεις, δεδομένων των κοινωνικών και οικονομικών πολιτικών που υιοθετούνται και ενσωματώνονται στις πρακτικές η/και στη νομοθεσία του κράτους.

[i] Η περίληψη που παρουσιάζεται πιο κάτω βασίζεται σε μελέτη που διεξήχθη για το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Κοινοποιήθηκε ως το Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης Αρ. 05-2021, Δεκέμβριος 2021. Το δοκίμιο έχει αναρτηθεί στη ιστοσελίδα του ΚΟΕ στο σύνδεσμο που ακολουθεί.

https://www.ucy.ac.cy/erc/documents/%CE%94%CE%9F%CE%A0_2021/%CE%94%CE%9F%CE%A0_2021.pdf

Οι απόψεις που περιλαμβάνονται στη μελέτη και στην παρούσα περίληψη αντανakλούν αυτές του συγγραφέα και όχι του ΚΟΕ. Οποιαδήποτε λάθη παραμένουν βαρύνουν τον ίδιο.

[ii] Λούης Ν. Χριστοφίδης, Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου και Πανεπιστημιακός Ομότιμος Καθηγητής, University of Guelph. Η περίληψη που παρουσιάζεται πιο κάτω βασίζεται σε μελέτη που διεξήχθη για το Κέντρο Οικονομικών

Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου.